

NOTĂ PRIVIND DOUĂ LOTURI CERAMICE DESCOPERITE ÎN CERCETĂRILE DIN COMUNA TUNARI, JUD. ILFOV

Andrei MĂGUREANU

Situl arheologic este așezat pe terasa joasă de pe malul stâng al bălții Tunari, fiind în prezent suprapus de localitate. În cercetările efectuate în campaniile 2005 și 2006 au fost identificate, pe lângă complexe medievale, materiale aparținând unor alte epoci. Aceste descoperiri fac obiectul acestui text, cele din evul mediu fiind subiectul unei alte lucrări.

O primă cercetare a fost efectuată în strada Oituz, nr. 14.

Lucrările arheologice preventive au avut ca obiectiv eliberarea de sarcină arheologică pentru o suprafață edificabilă de 300 mp. Colectivul șantierului a fost format din dr. Gh. Mănucu – Adameșteanu (responsabil științific) de la MMB și Cristian Ștefan de la IAB.

Au fost trasate două secțiuni S I (21×8 m) și S II (21×8 m), orientate E-V, cu un martor de 2 m lățime între ele. În cele două secțiuni au fost surprinse două gropi. Una conținea materiale arheologice din epoca medievală (sec. XVII). Din cea de a doua groapă, precum și din stratul arheologic provin fragmentele ceramice care ne-au trezit interesul.

Complexul (Groapa 2) a apărut în profilul sudic al secțiunii, imediat sub stratul vegetal. A avut forma literei „U” în secțiune verticală și mergea până la 0,90 m în adâncime față de nivelul actual. Pe fundul acestei gropi, la cca. 0,80 m adâncime a fost surprins un vas răsturnat, în interiorul căruia se afla o fusaiole din lut.

Catalog ceramic:

În complex (Groapa 2)

1. vas - borcan lucrat cu mâna, modelat destul de îngrijit; degresant: pietricele mărunte (1-2 mm) și cioburi pisate, unele destul de mari (2 – 4 mm); culoare cărămidie cu miezul negru, urme de ardere „secundară”; $D_{buză} = 10$ cm (fig. 1/5):

2. fusaiole bitronconică, cu diametrul maxim aflat sub mijlocul piesei; degresant: pietricele mărunte (1-2 mm); culoare cărămidie cu urme de ardere „secundară” (fig. 1/4):

În strat au apărut următoarele piese:

3. strachină lucrată la roată; pastă moale, fină, nelustruită; degresant: nisip și rare pietricele (1-2 mm); culoare cărămidie; $D_{buză} = 30$ cm (fig. 1/1):

4. strachină lucrată la roată; pastă moale, fină, nelustruită; degresant: nisip și rare pietricele (1-2 mm); culoare cărămidie; $D_{buză} = 28$ cm (fig. 1/2):

5. vas (strachină ?) lucrat la roată; pastă moale, puțin aspră; degresant: nisip și rare pietricele (1-2 mm); culoare cărămizie; $D_{bază} = 7$ cm (fig. 1/3).

Observații privind cronologia.

Din păcate inventarul gropii nu ne poate ajuta în precizarea unei cronologii, principalele elemente de datare constând în fragmentele ceramice descoperite în stratul arheologic. Vasele – borcan lucrate cu mâna și care au picior și pereți arcuiți nu sunt caracteristice unei epoci anume. Nici fusaiola nu ne este de un real ajutor în ceea ce privește cronologia.

Mai relevant este, de data aceasta, materialul arheologic descoperit în strat. Dintre cele două fragmente de străchini, unul are buza îngroșată atât la interior cât și la exterior, având în secțiune forma literei „T” (nr. cat. 3), iar cel de la doilea are buza îngroșată doar la exterior (nr. cat. 4). Formele au corespondent în așezări databile în secolul III cum ar fi cele de la Militari-Câmpul Boja¹ sau Străulești-Măicănești². Străchini arse oxidant sunt întâlnite și în nivelul III₂ de la Mătăsar³. De asemenea, fragmentul din partea inferioară a unei străchini susține datarea în secolul III p.Chr..

Este intrigant faptul că nu a apărut și ceramică arsă reducător, fapt ce ne face să ne întrebăm dacă materialul descoperit în acest punct nu se datează în prima jumătate a secolului al III-lea.

O a doua cercetare a fost efectuată în strada Oituz, nr. 29.

Și aceste cercetări au avut tot un caracter preventiv pentru descărcarea de sarcină a unei suprafețe edificabile. Au fost realizate 14 secțiuni, de dimensiuni și orientări variabile.

Singurul complex descoperit a fost o locuință medievală, dar din strat au apărut și fragmente ceramice post-romane.

Catalog ceramic:

1. cpl. 1. -0,40 m – vas (parte inferioară - oală). lucrat la roată; degresant: pietricele (1-3 mm); pastă zgrunțuroasă, dură, arsă uniform dar incomplet (miez cărămiziu); culoare: cenușiu; decor: fără; alte observații: urme de ardere secundară; $D_{bază} = 8$ cm (fig. 4/3);
2. cpl. 1. -0,40 m – vas (perete - oală). lucrat la roată; degresant: pietricele (1-4 mm); pastă zgrunțuroasă, dură, arsă uniform;

¹ Zirra, Cazimir 1963, fig.10/7; Negru, Schuster, Moise 2000, pl. 49/6-7, pl. 65/4, pl.70/1, pl. 86/6.

² Constantiniu, Panait 1968, fig. 3/5.

³ Bichir 1984, p. 36.

- culoare: cenușiu; decor: linie orizontală incizată superficial (fig. 5/3);
3. cpl. 1, -0,40 m – vas (perete – cană?), lucrat la roată; degresant: nisip și mică; pastă fină, compactă, bine arsă; culoare: cenușie; decor: linii orizontale, paralele, excizate (fig. 5/4);
 4. cpl. 1, -0,40 m – vas (parte superioară – vas de provizii), lucrat la roată; degresant: nisip, mică și extrem de rare pietricele; pastă, fină, compactă, foarte bine arsă, destul de dură; culoare: cenușiu deschis; decor: brâu subțire orizontal; alte observații: suprafața exterioară lustruită, modelat destul de neglijent, fapt vizibil în special la decor; $D_{buză} = 43$ cm (fig. 3/2);
 5. caseta 2, -0,45 / 0,65 m – vas (parte inferioară - cană), lucrat la roată; degresant: nisip; pastă fină, compactă, dură; culoare: cenușiu; decor: fără; alte observații: $D_{bază} = 14$ cm (fig. 5/1);
 6. caseta 2, -0,45 / 0,65 m – vas (perete - strachină), lucrat la roată; degresant: nisip; pastă fină, compactă, arsă foarte bine; culoare: cenușiu cu slip negru; decor: fără; alte observații: lustruit la exterior și la interior $D_{interim} = 26$ cm (fig. 5/5);
 7. caseta 2, -0,45 / 0,65 m – vas (perete - castron), lucrat la roată; degresant: nisip; pastă fină, compactă, destul de dură, bine arsă; culoare: cenușiu deschis; decor: canelat; alte observații: lustruit la exterior (fig. 2/4);
 8. caseta 2, -0,45 / 0,65 m – vas (parte superioară - oală), lucrat la roată; degresant: pietricele (1-3 mm); pastă zgrunțuroasă, compactă, dură; culoare: cenușiu; decor: fără; alte observații: $D_{buză} = 16$ cm (fig. 2/6);
 9. caseta 2, -0,45 / 0,65m – vas (parte superioară - oală), lucrat la roată; degresant: pietricele (1-4 mm); pastă zgrunțuroasă, compactă, dură; culoare: cenușiu; decor: linie orizontală, incizată; alte observații: $D_{buză} = 16$ cm (fig. 2/7);
 10. S. III, c. 2, -0,20 / 0,40 m – vas (parte inferioară - oală), lucrat cu mâna; degresant: pietricele rare, cioburi pisate, unele de mari dimensiuni (2-5 mm); pastă compactă, destul de dură, arsă neuniform; culoare: cărămizie; decor: fără; alte observații: ars la negru în interior $D_{buză} = 15$ cm (fig. 4/4);
 11. S. III, c. 4, -0,20 / 0,45 m – vas (parte inferioară - cană), lucrat la roată; degresant: nisip și mică; pastă fină, bine arsă, compactă, destul de dură; culoare: cenușiu deschis; decor: fără; alte observații: lustruit la interior $D_{bază} = 10$ cm (fig. 4/1);
 12. S. V, c. 5, -0,40 m – vas (parte superioară - oală), lucrat la roată; degresant: pietricele; pastă zgrunțuroasă, dură, compactă, bine

- arsă; culoare cenușie; decor: linie incizată neglijent $D_{buză} = 14$ cm (fig. 2/1);
13. S. VI, c. 5, -0,40 m – vas (parte inferioară - cană), lucrat la roată; degresant: nisip și mică, foarte rare pietricele; pastă fină, compactă, destul de dură; culoare: cenușiu - cafeniu; decor: fără; alte observații: $D_{bază} = 8$ cm (fig. 4/5);
 14. S. VIII, c. 3, -0,40 m – vas (parte inferioară - oală), lucrat la roată; degresant: pietricele (1-3 mm); pastă zgrunțuroasă, compactă, dură; culoare: cenușiu; decor: fără; alte observații: $D_{bază} = 9$ cm (fig. 5/2);
 15. S. VIII, c. 3, -0,40 m – vas (perete - bol), lucrat la roată; degresant: nisip și mică; pastă fină, compactă, destul de dură; culoare: cenușiu cu slip negru; decor: ove (fig. 5/6);
 16. S. VIII, c. 3, -0,40 m – vas (parte inferioară - cană), lucrat la roată; degresant: nisip și mică; pastă fină, compactă, bine arsă, destul de dură; culoare: cenușiu deschis; decor: fără; alte observații: lustruit la exterior (fig. 4/6);
 17. S. XI, c. 3, -0,40 m – vas (parte superioară - oală), lucrat la roată; degresant: pietricele; pastă zgrunțuroasă, dură, compactă, bine arsă; culoare: cenușie; decor: alte observații: urme de ardere secundară $D_{buză} = 14$ cm (fig. 2/2);
 18. S. XII, c. 3, -0,40 m – vas (parte superioară – vas de provizii), lucrat la roată; degresant: nisip și mică; pastă fină, bine arsă, compactă, destul de dură; culoare: cenușie; decor: fără; alte observații: $D_{bază} = 38$ cm (fig. 3/1);
 19. S. XII, c. 3, -0,50 m – vas (parte inferioară - oală), lucrat la roată; degresant: pietricele (1-4 mm); pastă zgrunțuroasă, dură, compactă; culoare: cenușiu; decor: fără; alte observații: $D_{bază} = 8$ cm (fig. 4/2)
 20. S. XIV, c. 2, -0,25 m – vas (parte superioară - oală), lucrat la roată; degresant: pietricele (1-3 mm); pastă zgrunțuroasă, dură, arsă uniform, dar incomplet (miezul este de culoare mai deschisă); culoare: cenușiu; decor: fără; alte observații: $D_{bază} = 19$ cm (fig. 2/5);
 21. S. XIV, c. 2, -0,25 m – vas (parte superioară – castron?), lucrat la roată; degresant: pietricele (1-3 mm); pastă zgrunțuroasă, dură, arsă uniform; culoare: cenușiu; decor: fără; alte observații: $D_{bază} = 18$ cm (fig. 2/3).

În ciuda faptului că nu a fost identificat nici un complex se poate observa o destul de bogată prezență a ceramicii post-romane. Raportul tehnicilor este net în favoarea ceramicii lucrate la roată. Sunt prezente fragmente ceramice atât din categoria ceramicii fine cât și din cea zgrunțuroasă. Ca forme sunt reprezentate vase de provizii, oale, căni,

străchini, un castron (?) dar și un bol, forme de altfel comune în repertoriul ceramicii postromane.

Dar unul dintre fragmentele ceramice ne atrage atenția. Este vorba despre un fragment de bol din lut decorat cu ove (nr. cat. 15). Această formă reprezintă o imitație a paharelor din sticlă decorate cu ove.

Cea mai apropiată analogie o avem dintr-o așezare, datată în secolul al III-lea, de la Militari „Câmpul lui Boja”⁴, unde într-un complex, B7/1960, a apărut un fragment ce fost identificat ca fiind un fragment dintr-o cupă cilindrică⁵. Un alt exemplar a apărut în mormântul 361 din necropola de tip Cerneahov de la Târgșoru Vechi⁶. Mormântul se poate data începând cu mijlocul secolului al III-lea⁷. Tot dintr-o necropolă de tip Cerneahov, cea de la Mihălășeni, provin alte exemplare. Cel mai apropiat de exemplarul nostru este cel din mormântul 80, identificat de data asta ca fiind un pahar⁸. Un al doilea pahar apare în mormântul 281⁹. Ambele morminte aparțin fazei a doua a necropolei, databilă în prima jumătate a secolului al IV-lea¹⁰. Mergând mai departe, spre Est, putem cita și o descoperire din regiunea nord pontică, în așezarea de la Dudčany, atribuită culturii Sântana de Mureș - Cerneahov¹¹.

Din cele de mai sus reiese că fragmentul nostru decorat cu ove aparține mai degrabă unui mediu Cerneahov (trei descoperiri), decât unuia Chilia-Militari (o descoperire). De asemenea, pentru datarea lui sunt argumente mai puternice pentru prima jumătate a secolului al IV-lea.

Drept urmare, datorită lipsei ceramicii lucrate cu roata arsă oxidant și a ceramicii lucrate cu mâna de tradiție getică, preferăm să datăm lotul ceramic descoperit la adresa Oituz nr. 29 în prima jumătate a secolului al IV-lea.

Rezumând, pe malul stâng al bălții Tunari, au fost efectuate mai multe cercetări preventive în anii 2005 și 2006. În două dintre acestea, cele de pe strada Oituz numerele 14 și 29, au fost identificate fragmente ceramice postromane. Conform caracteristicilor ceramicii credem că lotul de la numărul 14 este databil în secolul al III-lea, eventual în prima jumătate, în

⁴ Zirra, Cazimir 1963, p. 52, fig. 9/9.

⁵ Negru, Schuster, Moise 2000, p. 102, fig. 58/8.

⁶ Niculescu 1993, p. 201, fig. 9/2.

⁷ Niculescu 1993, p. 220.

⁸ Șovan 2005, p. 37, pl. 45A/4.

⁹ Șovan 2005, p. 90, pl. 281A/13.

¹⁰ Șovan 2005, p. 190.

¹¹ Popa 2001, p. 38-39, fig. 31/17.

timp ce lotul de la numărul 29 ar putea fi datat în prima jumătate a secolului al IV-lea.

Datorită diferențelor între structura loturilor ceramice (diferențe de forme, pastă, ardere), distanței dintre cele două puncte, precum și cronologie diferite, putem spune că harta arheologică a secolelor III-IV a fost îmbogățită cu alte două așezări.

Bibliografie

Bichir, Gh. = Gheorghe Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București, 1984.

Constantiniu, M., Panait, I. P. = Margareta Constantiniu, Panait I. Panait, Șantierul Băneasa-Străulești. Cercetările din sectorul Măicănești (1964-1966). Cercetări privind locuirile prefeudale”, **București**, 6, 1968, p. 43-82.

Negru, M., Schuster, Ch. F., Moise, D. = M. Negru, Ch. Schuster, D. Moise, *Militari-Câmpul lui Boja, un sit arheologic pe teritoriul Bucureștilor*, București, 2000.

Niculescu, Gh. Al. 1993 = Gh. Niculescu, The cremation graves from the cemetery of Tirgsor (third-fourth centuries A. D.), **Dacia N.S.** XXXVII, 1993, p. 197-220.

Popa, Al. = Al. Popa, Romaines ou Barbares? Architecture en pierre dans le Barbaricum à l'époque romaine tardive (sur le matériel archéologique du Nord – Ouest du Pont Euxin), **Basarabica**, 3, Chișinău 2001

Șovan O. L. = O. Șovan, *Necropola de tip Sântana de Mureș – Cernjacob de la Mihălășeni (județul Botoșani)*, Bibliotheca Archaeologica „Hieriasus” Monographica I, Târgoviște, 2005.

Zirra V., Cazimir Gh. 1963 = V. Zirra, Gh. Cazimir, Unele rezultate ale săpăturilor arheologice de pe ”Câmpul lui Boja”, **CAB**, 1, 1963, p. 49-77.

Abstract

On the left bank of Tunari Lake was done rescue archaeological research in 2005 and 2006. In two archaeological points was found pottery from a post roman epoch. Taking into consideration the characteristics of the ceramic we propose the following chronology.

The first lot of pottery, from street Oituz no. 14, can be dated in first half of the IIIrd century. It is a red wheel made pottery of roman tradition. The second lot, from street Oituz no. 29. is better represented. also was found disturb by medieval buildings. This time it is a grey pottery. most of it

is wheel made. The most interesting is a bowl fragment that imitate the glass bowls in shape and decoration. The datation for this second lot of ceramic is in the first half of the IVth century.

List of illustrations

Plate 1. 1 – archaeological site Tunari, Ilfov County; 2 – archaeological research area.

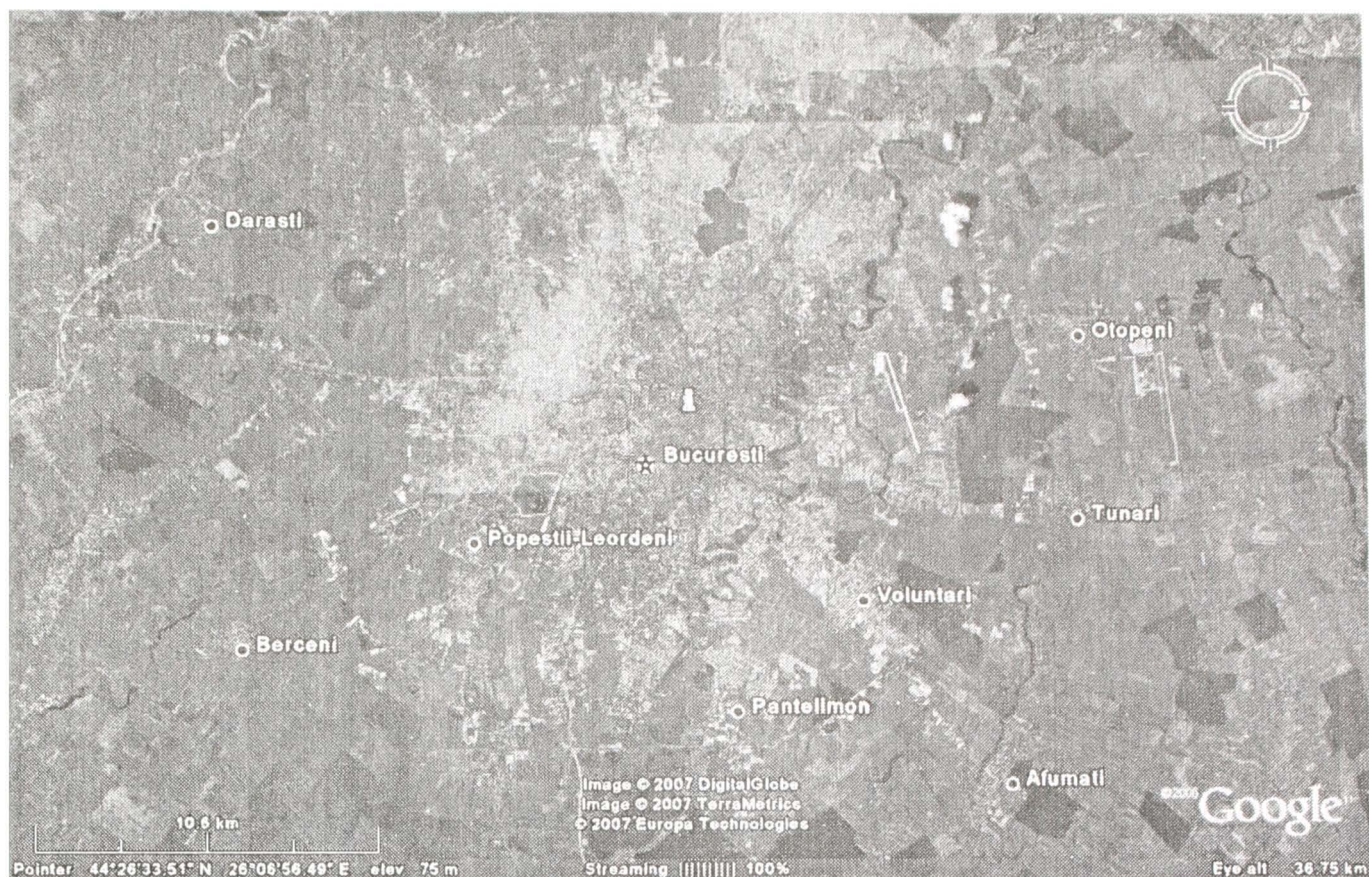
Figure 1. Oituz no. 14 – IIIrd century pottery: 1, 2, 3 – cultural layer; 4, 5 – Pit no. 2.

Figure 2. Oituz no. 29 – IVth century pottery: 1 - S. V; 2 - S. XI; 3, 5 - S. XIV; 4, 6, 7 - C. 2.

Figure 3. Oituz no. 29 – IVth century pottery: 1 - S. XII; 2 - complex no. 1.

Figure 4. Oituz no. 29 – IVth century pottery: 1, 4 - S. III ; 2 - S. XII; 3 - complexul 1; 5 - S. VI; 6 - C. 2.

Figure 5. Oituz no. 29 – IVth century pottery: 1, 2, 6 - S. VIII; 3, 4 - complex 1; 5 – C. 2.

1

2

Planşa 1: 1 - situl de la Tunari, jud. Ilfov; 2 - puncte de cercetare arheologică.

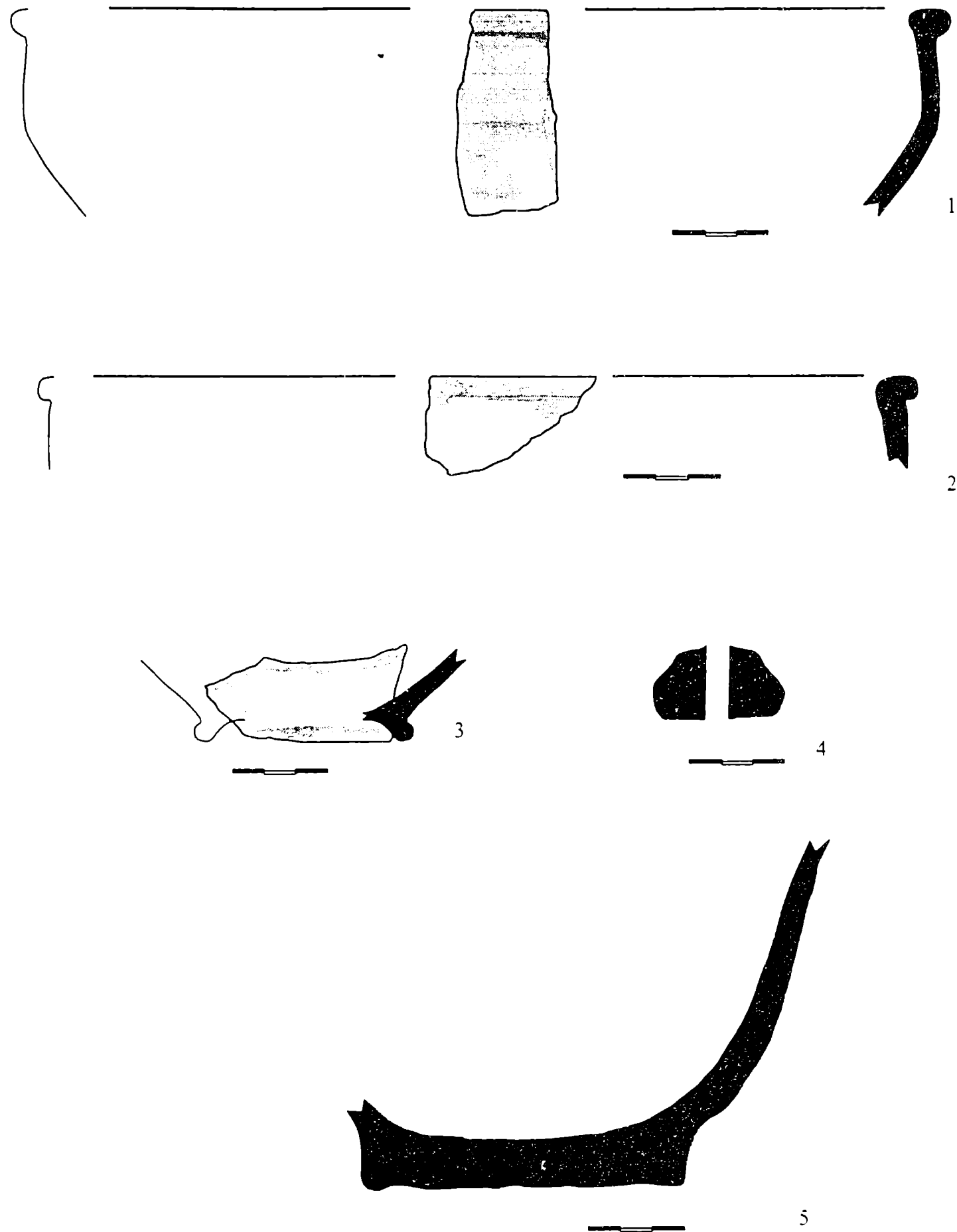

Figura 1. Oituz nr. 14 - ceramică din secolul III p. Chr.; 1, 2, 3 - strat; 4, 5 - groapa 2.

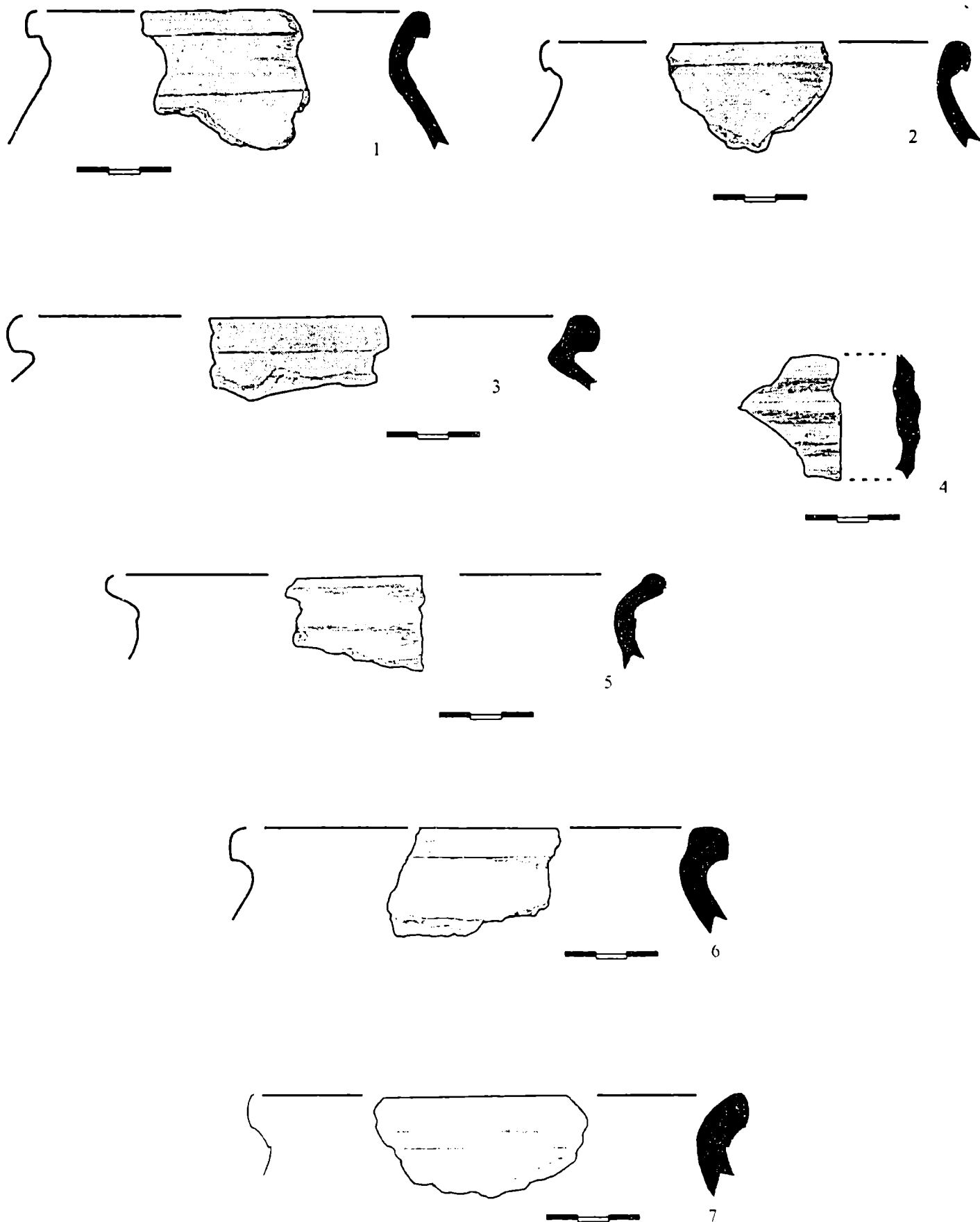

Figura 2. Oituz nr. 29 - ceramică din secolul IV p. Chr.; 1 - S. V;
2 - S. XI; 3, 5 - S. XIV; 4, 6, 7 - caseta 2.

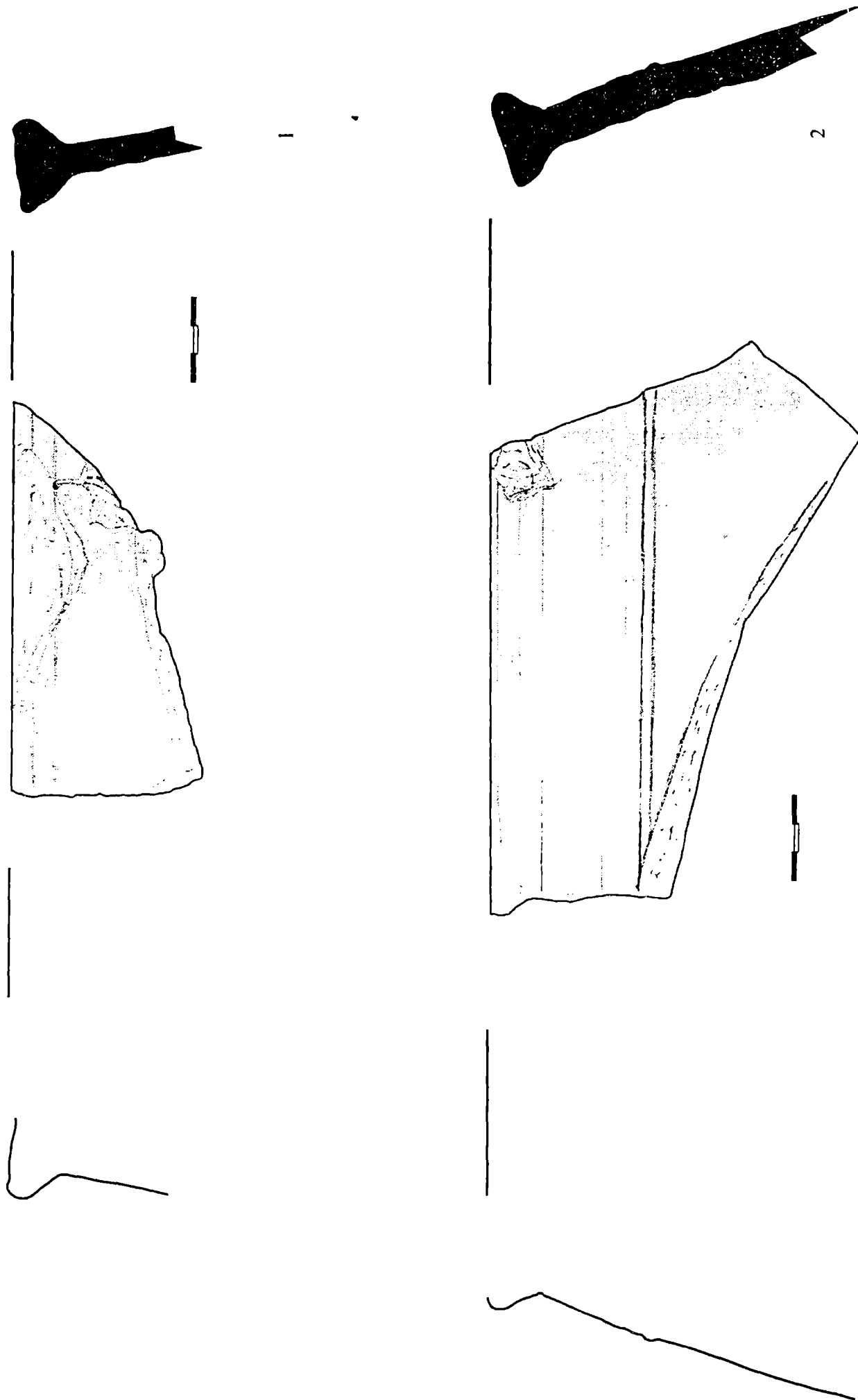

Figura 3. Oituz nr. 29 - ceramică din secolul IV p. Chr.; 1 - S. XII; 2 - complexul 1.

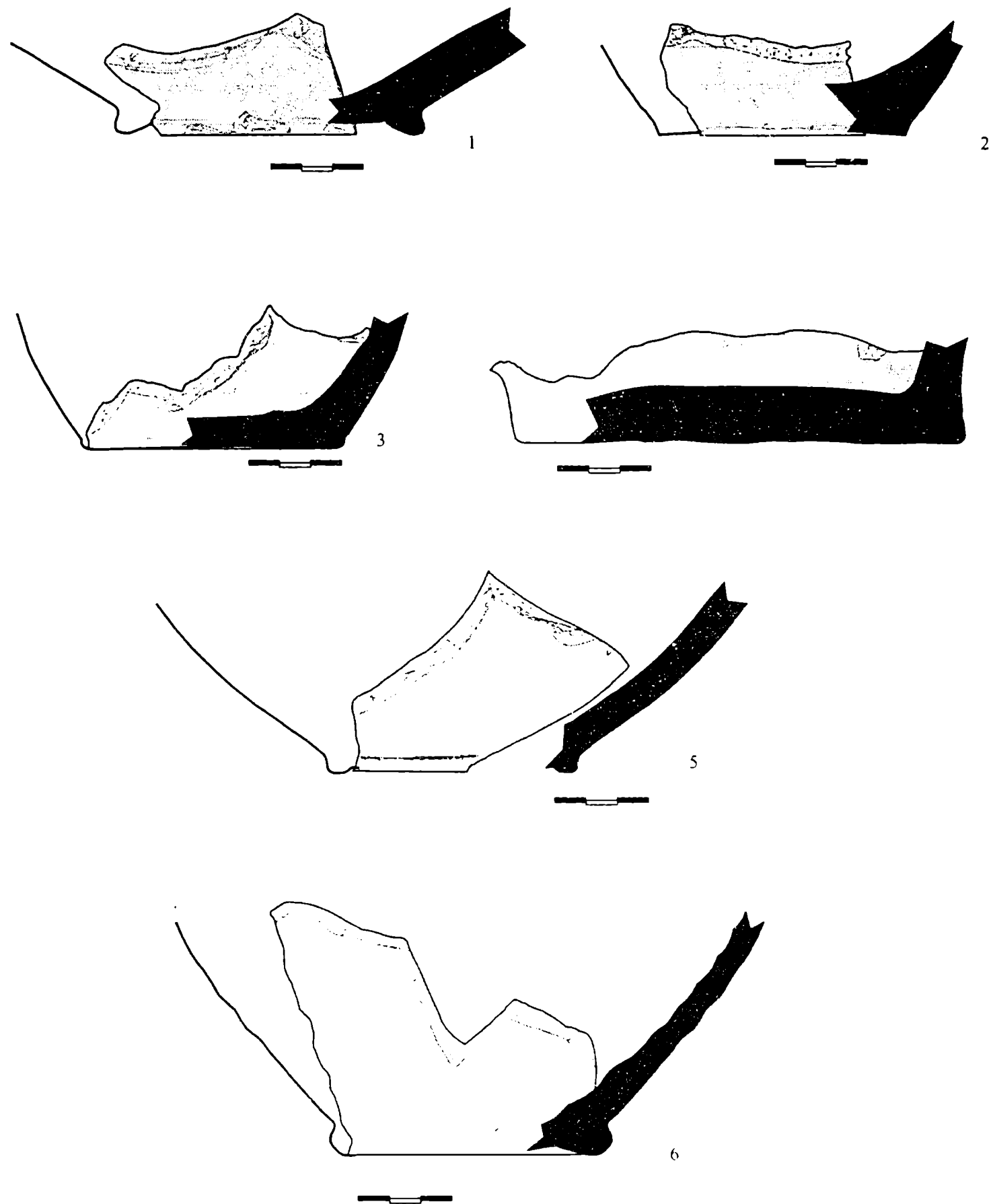

Figura 4. Oituz nr. 29 - ceramică din secolul IV p. Chr.; 1, 4 - S. III ;
2 - S. XII; 3 - complexul 1; 5 - S. VI; 6 - caseta 2.

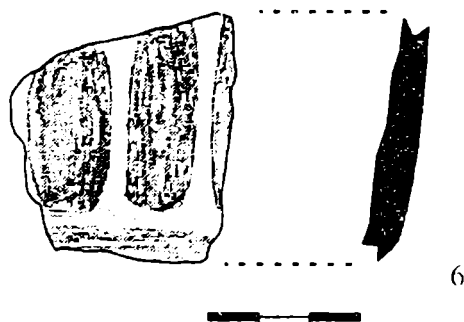
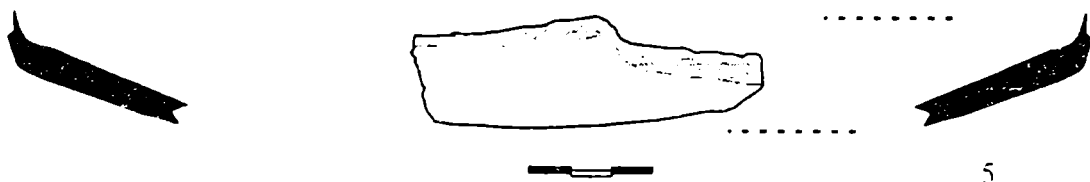
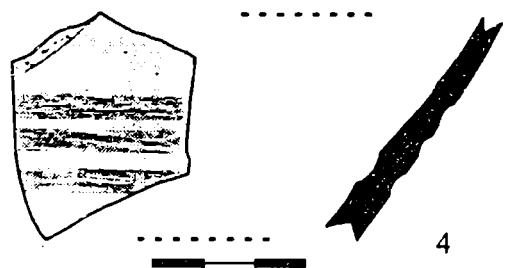
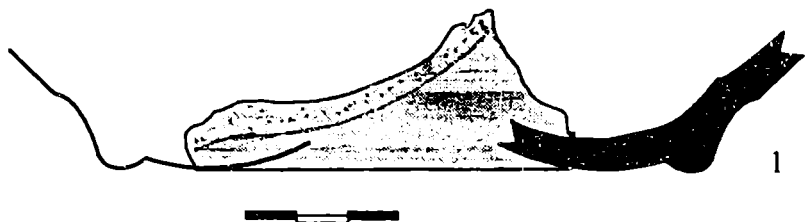

Figura 5. Oituz nr. 29 - ceramică din secolul IV p. Chr.; 1, 2, 6 - S. VIII;
3, 4 - complexul 1; 5 - caseta 2.

